

PARTITIONUM
Theologicarum

Disputatio VII.
DE
IMAGINE DEI
IN HOMINE.

In illustri Academia VVitteber-
genſi propoſita;

PRÆSIDE
M. IACOBO MARTINI
Professore publico:

RESPONDENTE
M. IOHANNNE CALLE-
NIO ULYSSÆO.

MAGDÆBURGI,
Excudebat Ioachimus Boëlius.
Sumtibus Clementis Bergeri Bibliopola
Witteberg: Anno 1611.

VIRIS

*Reverendâ dignitate, doctrinâ, & pietate,
gravissimis, præcellentissimis*

SPECTABILI DN. DECANO I.V.D.
CONSULTISSIMO, ET CAETERIS EC-
CLESIE CATHEDRALIS BARDOVICENSIS: CA-
NONICIS, PRÆPOSITIS AC SYNE-
DRIS, DIGNISSIMIS,

*Dominis Mæcenatibus, Evergetis, & Fautoribus
suis æternum honorandis.*

S. D. P.

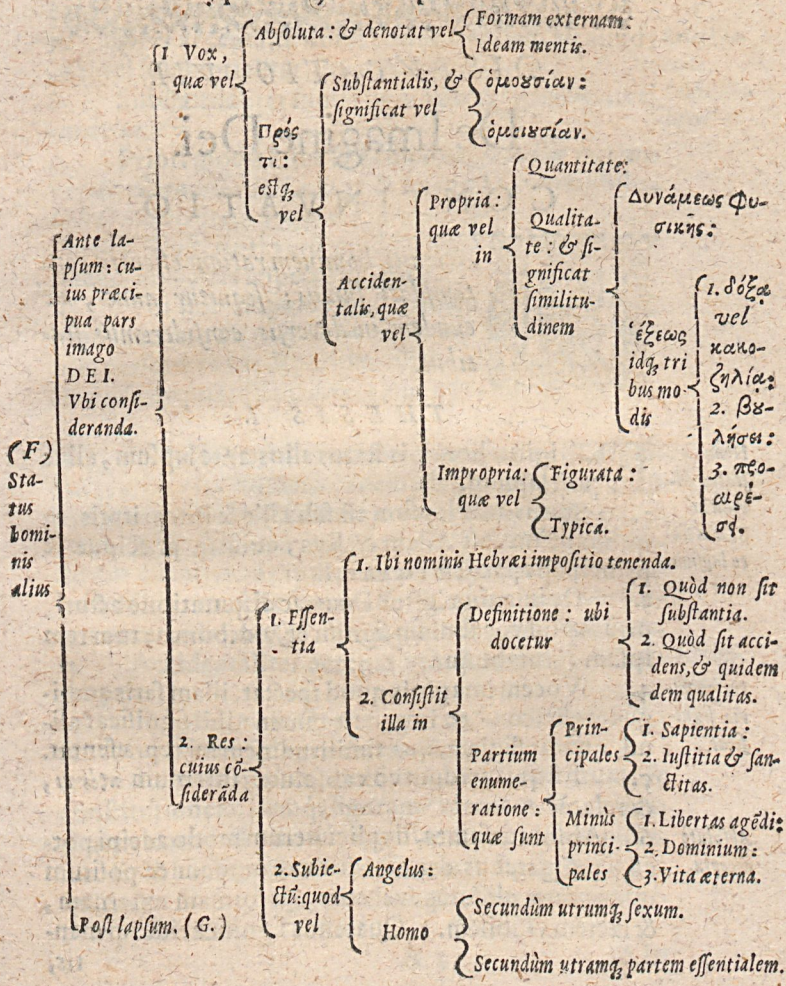
QVem benefactorum juvat haud meminisse suorum,
Qui patitur densâ munera nocte tegi,
Impius, & Scyllâ, vel duro robore natus,
Aut inter tygres editus ille fuit.
Non mihi sunt filicis circum præcordia venæ,
Ut fugiam exhibitum commemorare bonum.
Nutriit, atq; diu Bardorum Ecclesia fovit
Callenium quondam, qui mihi charus avus.
Suscepit Bardum puerum puerilibus annis
Me quoq; sat bardum, deïn simul arte rudem.
Suscepto saltus referavit & antra Napæi,
Vnde mihi Tempe jam modo dia fluunt.
Grande satis meritum, quod vel majora requirit,
Solvere quàm posthac nostra Thalia potest.
Interea precor ut levia hæc, & mole minora,
Grati sint animi pondera magna mei.
Si quando majora tamen dare Musa valebit,
Accepti meriti gratia major erit.

Excell. V.

Observantissimus

M. IOHANNES CALLENIUS.

Typus hujus Disputationis.

DISPUTATIO VII.

De Imagine Dei.

CONTINUATIO.

Actenus hominem ratione essentia contemplati sumus; sequitur nunc, ut eundem in diversis consideremus statibus.

THESIS I.

*Hominis status di-
viditur.
Status ante
lapsum.*

EST igitur hominis status alius ante lapsum, alius post lapsum.

2. Status ante lapsum est felix ille & integritatis, in quo tantum fuit Adam & Eva, cuiusque præcipua & principalis pars est IMAGO DEI.

3. De imagine igitur DEI hac disputatione acturi, prius, quid vocabulum significet, videbimus; tum rem ipsam scrutabimur.

*Imago va-
ria signi-
ficat.*

4. Vocem imaginis quod spectat, illam satis ambiguam esse, constat. In genere tamen nihil significat aliud, quam effigiem, quæ similitudinem rei representat.

5. Estque interdum vox absoluta, interdum $\pi\acute{o}\varsigma\ \tau\iota$, & relata.

*Absolutè
accepra.*

6. Absolutè sumta, duplici iterum modo accipi potest. 1. Quatenus denotat situm, modum & positum quantitatis alicuius, vel corporis formam externam, & faciem visibilem. 2. Quatenus significat ideam mentis,

tis, & notionem abstractam in intellectu de re cognita
& percepta, natam & formatam.

7. Πρὸς τι accepta, denotat convenientiam ad aliud; Relatè ac-
cidè; vel substantialiter, vel accidentaliter. *cepta.*

8. Substantialiter sumta significat vel ὁμοσίαν, vel *Substantia-*
ὁμοισίαν. *liter.*

9. Priori modo Filius DEI dicitur *χαρὰν τῆς ἰσο-*
στάσεως τῆ πατρὸς: Heb. 1. v. 3: & imago DEI invisibilis,
Coloss. 1. v. 15. Item χαρὰν τῆς ἰσοστάσεως in 1. Dialog. A-
thanasij. Posteriori verò modo filius hominis dicitur
imago sui patris respectu essentia.

10. Vbi hoc notandum discrimen est, quòd prior
modus involvat ταυτότητα τῆς ἑστίας. Conferuntur e-
nim persona patris & persona filii in uno, quod sanè a-
liud esse nequit, quàm ἑστία, cùm in DEO accidens nul-
lum sit.

11. Essentia verò divina cùm numero una sit, argui-
tur filii essentia numero eadem illa, quæ Patris; adeò
ut Pater & filius rectè dicantur unus numero DEUS.

12. Posterior verò tantùm dicit ὁμοίαν & similitu-
dinem essentialem; quâ notionem & specie quidem pa-
ter & filius mortalis unum esse dicuntur, non verò u-
nus numero homo, sed duo numero distincti homines.

13. Accidentaliter accepta vel est propria, vel im- *Acciden-*
propria. *taliter.*

14. Propria vel in Quantitate cum qualitate iuncta
fundatur: vel in Quantitate tantùm.

15. Ibi potissimùm significat quantitatis situm, &
constitutionem, itemq; figuram externam. Vnde ima-
gines virorum illustrium appellamus colossos, pictu-
ras. Et in hac significatione Cicero in Epist. famil. in-
quit: Agefilaum neq; pictam neq; fictam suam imagi-
nem passum esse.

16. In Qualitate quando fundatur, denotat convenientiam quantitatis unius, aut duarum, aut trium specierum: ut, cum quis vel similitudine naturæ, sive indolis naturalis, vel imitatione virtutum, vitiorum-que, aut huiusmodi aliorum, dicitur imago alterius.

17. Hoc igitur modo sumta imago, aut significat similitudinem τῆς δυνάμεως φυσικῆς aut τῆς ἕξεως.

18. Convenientia ἐν δυνάμει φυσικῇ est, quando Poëtam, qui naturâ rapitur ad fundendum bonum carmen, Maroni vel Nasoni comparamus: item eum, qui naturâ est heluo, Antonio, quem temperamento gulosum fuisse scribunt.

19. τῆς ἕξεως similitudo erit, quando mores, virtutes & vitia alterius imitamur, idq; tribus modis.

20. Primùm δόξει sive κακοζήλια quadam: ut, quando melancholicus quispiam opinione se regem venditat: Thraso putat se Herculem, aut similem fortitudine præstantem.

21. Deinde βολήσει vel inani simulatione: ut, cum Lentul-Scipionis antecessoris sui fortitudinem simulare nititur, & cum Ulysses πολύτροπος ad variorum populorum mores se composuit.

22. Tandem προαιρέσει: quando verè similis virtus vel vitium inest. Ut, Fabritius verè potest dici imago Aristidis: est enim utriq; constans voluntas ab honestate & iustitiâ ethicâ non discedendi. Ad hanc classem referri posse videtur imago DEI, quæ fuit in primis nostris parentibus.

23. Imago tandem improprie accepta, vel sumitur figuratè, vel typicè.

24. Imago figuratè sumta est tropica & parabolica;

ut

ut, cum ἀντράθειον olei & quercus dicimus esse imagi- *Imago fi-*
nem eius, quòd verbi ministerium ab aulis gubernat- *guratè*
tum, emoriatur. Huiusmodi imagines & picturæ fre- *sumta.*
quentissimæ sunt in Scripturis sacris, & tantum in
consideratione existunt.

25. Typica imago est; ut, quum agnus, victima ve- *Imago ty-*
teris Testamenti, dicitur imago CHRISTI. *pice sumta.*

26. Atq; hæcenus de variis significationibus & po-
restatibus vocabuli imaginis, quas propterea præmit-
tere volumus, ne æquivocatione vocis in disputatio-
ne hac deciperemur.

27. Cæterum rem ipsam, sive imaginem DEI, de
quâ hoc loco agimus, quòd spectat, considerata illa
primùm in essentiâ: deinde cui creaturæ tribuenda.

28. Consideratio essentiæ consistit in definitione
& partium explicatione.

29. Vtraq; desumitur potissimùm ex verbis Moy-
sis Gen. 1. v. 26. *Dixit autem Deus: faciamus hominem ad ima-*
ginem nostram, secundum similitudinem nostram, & do-
minentur piscibus maris, & volatilibus cæli, & toti terræ,
omniq; reptili reptanti super terram.

30. Vbi primùm ipsa nominis impositio notanda. *Nominis*
Usurpantur in Hebræo duo vocabula אֱלֹהִים & דְמוּת *Hebræi*
quorum illud imaginem propriè, hoc similitudinem *impositio.*
denotare videtur: unde nonnulli illud אֱלֹהִים ad sub-
stantiam, hoc דְמוּת ad accidentia referunt, nec non
per imaginem dotes concreatas & naturales, seu po-
tentias animæ intelligi: per similitudinem verò dona
gratuita, quæ DEUS insuper homini contulit, signifi-
cari contendunt.

31. Verùm distributio & distinctio hæc incerta est,
cùm Moses istâ vocum ferè idem significantium gemi-
natione

natione, summam similitudinem & conformitatem hominis cum DEO exprimere velit.

32. Hinc in aliis Sacrae scripturae locis, ubi huius rei fit mentio, vocabula haec solent permutari: ut statim *versu 27.* inquit Moses: *Creavit itaq; Deus hominem ad imaginem suam; ad imaginem Dei creavit illum.* Cap. 5. verò, & quidem v. 1. *Vox similitudinis habetur: In die quo creavit Deus hominem, ad similitudinem Dei fecit illum.*

Imago quid.

33. Est autem imago DEI, definiente Paulo, *iustitia & sanctitas vera: Eph. 4. v. 24.*

34. In qua definitione relativum per suum fundamentum describitur & declaratur.

Imago Dei vox relata.

35. Est enim *imago Dei* vox relata, cuius fundamentum, iustitia & sanctitas hominum: terminus iustitia & sanctitas DEI, relatio, ipsa congruentia.

36. Iustitia autem & sanctitas illa, veram DEI agnitionem & sapientiae lucem in mente, conformitatemq; plenam cum lege DEI in voluntate, nec non omnium animae & corporis virium rectitudinem completitur.

37. Intellectus enim, beneficio huius imaginis, DEUM verè cognoscebat, *διὰ νοῦ* de omnibus rectè iudicabat, affectus rationem rectè statuentem ultrò sequebantur, DEUM proximumq; amabant, sibi ipsis amicè consentiebant, voluntas recto cursu ad DEUM, divinaq; bona eligenda, ferebatur, sensus, omniaq; corporis membra promptè munera sua, ad creatoris gloriam & honorem, exequabantur.

38. Haec dulcissima sanctissimaque harmonia, ita DEI cum voluntate consentiebat, ut nulla *ἁρμονία* dissonantiave notari potuerit.

39. Ex

39. Ex quibus facillè colligitur & intelligitur, ima- *Imago Dei*
ginem DEI, ad quam singulariter homo fuit conditus, *in homine*
non secundùm substantiam constituendam esse, licèt *non erat*
substantiâ suâ DEUM substantiam quandam, non ima- *substan-*
ginarium aliquod Ens esse, arguat. *tia.*

40. Quid? Solus Filius DEI est substantialis ima-
go DEI Patris ut constat *ex thesi 9.*

41. Et licèt imago illa filii DEI sit *ὁμοῖοτις*, tamen
neq; *ὁμοῖοτις* tribui poterit homini.

42. Sicut enim homo non est persona divinitatis: *Similitudo*
ita nec extra Trinitatem unitatis, vel extra unitatem *Dei essen-*
Trinitatis est persona similis essentiæ divinæ. *tialis crea-*

53. Sic enim Iehova Esaia 46. v. 5: *Cui assimilabi-*
ta, nulla.
tis me, & adequabitis, aut comparabitis me, & similitudo
ero?

44. Indeq; rectè Cyprianus in expositione Symbo-
li scribit, *Deum in substantiâ non habere similem.* Cyril-
lus quoq; lib. 1. in Ioh. cap. 46. *Absurdum* censet, si quis
dicat, *spiritum hominis referre Deum secundùm naturam.*
Et Athanas. Dial. 1. de Trin. expressè ait: *Aliud est,*
imaginem Dei esse, quàm esse characterem ὑποσῆσθως ipsius.
Nam opus quippiam habet quidem imaginem artis, cuius
peritus est artifex, à quo effectum est, ὑποσῆσθως minime.

45. Et iterum Cyrillus lib. 2. in Ioh. cap. 14. contra
eos disputans, qui filium DEI dicebant esse imaginem
eius substantialiter, sicut & creaturæ dicerentur, gra-
vissimè negat suppositum de creaturis his ipsis verbis:
Nihil firmum aut stabile, nihil perpetuum soli Deo tribue-
tur, si creatura quoq; substantialiter sunt: & quis non per-
borrescat tantam veritatis dogmatum perturbationem,
audiens? Omnia enim sursum ac deorsum evertuntur, Dei-

B

tatis

tatis natura ad creaturam deducitur, & creaturarum substantia per insaniam ad supremam naturam locum scandere creditur. Hos ergo fluctus, hanc tempestatem impietatis relinquentes, ad tutum pietatis portum enatare studeamus.

46. Ignatius quoque inquit Epist. 3. ad Magnesianos: In hominibus geminas notas inveniri dico, & hanc esse veri numismatis, illam vero adulterini. Pius homo numisma est, à Deo cufum, impius adulterinum & suberatum, non à Deo, sed à Diabolo effectum: non quod velim duas esse hominis naturas, sed unum esse hominem, qui jam Dei sit, jam Diaboli. Si quis pietati studet, Dei homo est: si impiè agit, Diaboli est; non id factus per naturam, sed per animi arbitrium. Infideles imaginem referunt Principis malitiæ, fideles imaginem ferunt Principis Dei Patris & Jesu Christi.

Imago Dei
est acci-
dens, &
quidem
Qualitas.

47. Ut autem orthodoxa antiquitas imaginem Dei negat substantiam: ita eandem accidens, & quidem in specie qualitatem unanimi consensu asserit.

48. Tertullianus enim lib. 2. adversus Marcionem, qui Manichæorum parens fuit, inquit: Per id, quod substantiæ accessit, id est, per liberum arbitrium anima deliquit. Rursus: Et hæc ergo imago censenda est Dei in homine, quod eisdem motus & sensus habeat humanus animus, quos & Deus, licet non tales, quales Deas. Cyril. lib. 1. in Iohan. cap. 34. Per Spiritum ad Deum reformati, ac proprio ejus charactere insigniti, ad suam, ut ita dicam, qualitatem transformamur. Idem lib. i. Dial. de Trin. docet: Imaginem Dei, ad quam conditi sunt homines, nequaquam esse essentialem, sed secundum imaginem eos esse creatos, vel certe ad modum qualitatis formatos, quasi ad divinam & immortalam pulcritudinem. August. quoque lib. 6. contra Iulianum aperte dicit, Justitiam & injustitiam originalem esse qualitatem in hominibus tanquam in subiecto.

Et

Et Basilius Epist. 141. de imagine DEI loquens inquit:
Simile & dissimile juxta qualitates dicitur. Et ibidem,
familitudinem à coëssentiali discernit.

49. Hos etiam secutus est Lutherus: nam licet is *Lutheri*
imaginé DEI interdum dicat naturalem, & de naturâ *sententia.*
hominis esse: facit tamen id citra Manichœismum.

50. Modo enim isto loquendi utitur, quando contra
Scholasticos Pontificios calamum stringit, qui evin-
cere unicè laborabant, naturalia hominis post lapsum
mansisse integra; per naturalia intelligentes non tan-
tùm Physica illa, voluntaris, intellectus, rationis &
mentis constitutiva & formalia: verùm illas ipsas et-
iam vires, quibus homo potuit DEUM cognoscere,
spiritualiaque spiritualiter intelligere, judicare, velle
bona bene, rectè & verè.

51. In quâ disputatione neq; Scholastici, neq; Lu-
therus has vires naturales dixerunt, ut naturale oppo-
situm est accidentali: sed naturalia hæc substantiæ ra-
tione & respectu semper agnoverunt accidentia.

52. Vires autem istas integras mansisse in lapsu;
contendebant Scholastici, ad liberum arbitrium adse-
rendum, & bona opera ad salutem profutura, coope-
rationemq; hominis in conversione sui ex humanis
viribus educendam.

53. Interim imaginem DEI amissam esse, videbant,
neq; illud inficiari audebant.

54. Ne igitur contradictionem involverent Scho-
lastici, negabant imaginem DEI de naturâ, naturalem
vel essentialem, & de hominis essentiâ fuisse, sed do-
num aliquod ornamentum instar extrinsecus illigatum.

55. Contra hos igitur D. Lutherus DEI imaginem naturalem fuisse asserit, non eâ ratione, quâ *gratia* sive pars *gratiae* fiat essentialis, ut hæc ijs opponitur, quæ accidentium nomine veniunt, & in essentiâ naturaliter inesse vel inhærere dicuntur.

56. Statum enim valde perspicuum ponit in explanatione Psalmi 87. fol. 393, ubi inquit: *Se non de voluntate, quæ est res naturalis, & mansit, seu de velle simpliciter, sed de velle bonum disputare cum Scholasticis.* Sic Tom 1. in Genes. p. 18. ait: *Manserunt intellectus & voluntas.* Et pag. 24: *Manserunt vires in externis.* Item pag. 48: *Manet quidem natura, sed multis modis corrupta, siquidem fiducia Dei amissa est.* Et mox: *Nam fiduciam in Deum per peccatum amisit.* Verùm p. 47. hanc dedit affirmativam: *Hoc statuimus, justitiam non fuisse quoddam donum, quod ab extra accederet, separatum ab hominis naturâ, sed fuisse verè naturale: ita in naturâ Adæ esset diligere Deum, credere Deo, agnoscere Deum: hæc tam naturalia fuere in Adamo, quàm naturale est, quod oculi lumen respiciunt. Quia autem, si oculum vitiosum reddas, inflicto vulnere, rectè dicas, naturam violatam esse: Ita postquam homo ex justitiâ in peccatum lapsus est, rectè & verè dicitur, naturalia non integra, sed corrupta esse per peccata: Sicut enim natura oculi est videre; ita natura rationis & voluntatis in Adamo fuit, nosse Deum, credere Deo, timere Deum. Hæc cum jam amissa esse constet, quis tam amens est, qui dicat, naturalia adhuc mansisse integra?*

57. Quibus in locis Lutherus apertè docet, naturam mansisse secundùm facultates, membraq; & partes, eandem, quæ fuerit in integritatis statu: imaginem
verò

verò DEI sic periisse affirmat, ut horrenda in naturâ sit facta per corruptionem immutatio.

58. Imò verò tota Lutheri disputatio de libero arbitrio, de peccatis, de justificatione gratuita, firmissimo hoc nititur fundamento, quòd per peccatum imago illa DEI planè perierit. Quod ipsum fundamentum funditus subruitur & evertitur, si naturalis imago appellata à Luthero essentia ipsa accipiatur, accidenti opposita.

59. Essentia enim, quæ de peccato admissio accusatur, non perit, sed permanet secundùm omnia sua attributa essentialia & facultates, attestante etiam Luthero, eadem, ita ut patiatur supplicia.

60. Manifestum igitur est, Luthero nunquam in mentem venisse, quod dictis eius sophisticè & malitiosè affingitur: de quo etiam contra Scholasticos, quod assereret, Lutherus non habuit.

61. Constat igitur partim autoritate scripturæ, partim unanimi consensu orthodoxæ Ecclesiæ, imaginè DEI in homine non substantiam, sed accidens, & quidem in specie qualitatem quandam fuisse, quæ, manente essentiâ humanâ, potuerit separari & amitti.

62. Non autem erat accidens aliquod vile & vulgare, sed peculiare & præstantissimum: erat enim ipsa iustitia & sanctitas vera.

63. Nempe nihil erat aliud, quàm summa atq; admiranda totius naturæ, animæ & corporis, integritas & perfectio, qualis quidem in creaturam cadere potest, maxima; ut illud ex partium consideratione magis erit manifestum.

*Imago Dei
non erat
accidens
vile, aut
vulgare.*

Partes
imaginis
Dei.
Partes
principa-
les.

Sapientia.

Habet du-
plex obic-
tum.
1. Res di-
vinas.

2. Res mun-
danas.

Iustitia &
sanctitas.

64. Partes imaginis DEI fuerunt vel principales, vel minùs principales.

65. Partes principales, excellens sapientia, admira-
nda iustitia, & sanctitas.

66. Sapientia erat illustris omnium rerum divina-
rum iuxta ac mundanarum notitia: quæ licet finita;
summa tamen, & numeris omnibus absoluta.

67. Habuit igitur sapientia hæc duplex obiectum: Res
divinas, & res mundanas.

68. De cognitione rerum divinarum legimus Syr.
17. v. 6. *Dedit eis mentem, intellectum & cognitionem, ut
discrimen scirent boni & mali: & præ omnibus animanti-
bus respexit eos, ostenditq; eis suam ingentem majestatem:
docuit eos, deditq; eis legem vite, æternum fædus faciens
cum eis, sua judicia manifestavit eis.*

69. Quibus sanè verbis Siracides universam *Deo* *ver-*
stas, hoc est, essentiæ & voluntatis divinæ agnitionem
includit.

70. De mundanarum rerum notitiâ satis poterit
testari historia de Adamo *Genes. 2. vers. 19*, qui statim
post creationem singularum animalium naturam
perspexerit, atque hinc unicuique conveniens nomen
imposuerit.

71. Iustitiam porro & sanctitatem quod spectat:
Erat in voluntate summa conformitas cum lege DEI,
& spontanea obedientia diligens Deum supra omnia,
& toto corde, atq; omnibus viribus: summa quoque
mentis ac voluntatis coniunctio, unâ cum rectâ gu-
bernatione omnium appetituû, nullâ sui parte à præ-
scripto rectæ rationis aberrantium. Quam interiorem
perfectionem comitabatur omnium virium animæ &
COR-

corporis, omniumq; sensuum, *συμμεργία*: ex hac denique omnium actionum humanarum secuta est conformitas cum lege, cuius, ut patet, perfecta notitia menti & cordi hominis divinitus fuit impressa.

72. De iustitia & sanctitate hac loquitur Apostolus ad Eph. 4. v. 24: *Induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est, in iustitiâ & sanctitate verâ.* Item Eccl. 7. v. 30. *Solummodò hoc inveni, quòd fecerit Deus hominem rectum.* Sap. 9. v. 3. *ὁ δὲ θεὸς ἡμῶν ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν ἀληθείᾳ ἔκτισεν ἡμᾶς: ἐν ἀληθείᾳ καὶ ἐν δικαιοσύνῃ, & ἐν ἀρετῇ καὶ ἐν ἀγαθῇ.*

73. Partes minùs principales fuerunt. 1. Libertas agendi: 2. dominium. 3. Vita æterna.

74. Primam partem minùs principalem faciamus *libertatem agendi*, quæ est necessarium, originalis iustitiæ adiunctum. Nam ad cultum divinum, ex iustitiâ & sanctitate originali fluentem, omnino requirebatur hæc libertas. Vt enim *Deus* agens liberrimum est: ita etiam voluit hunc cultum nequaquam coactum, sed liberum.

75. Libertas autem hæc, sive liberum arbitrium, in primis parentibus fuit facultas mentis, hoc est, intellectus & voluntatis, quâ potuit homo de rebus rectè iudicare, cognita & iudicata eligere, ac inferiorum facultatum prompto ministerio eadem liberrimè fugere, aut profèqui.

76. De libero hoc arbitrio testatur Sirac. 15. v. 14: *Ipse hominem creavit ab initio, eumq; arbitrio consilij sui permisit: Si volueris, mandata servabis, optimaq; voluntatis fidem prestabis. Ignem & aquam tibi proposuit: ad utrû voles, manum tuam porrige. Vita simul & mors proposita sunt homini, & quod placuerit, dabitur ei.*

77. Altera pars imaginis *Dei* minùs principalis est *domi-*

Partes
imaginis
Dei mi-
nus prin-
cipales.
1. Libertas
agendi.

Liberum
arbitrium
quid.

2 Domi-
nium.

dominium & principatus, qui illi traditur in reliquas creaturas. De quo legimus Gen. 1. v. 26: *Et dominabitur piscibus maris, ac volatilibus cæli, atq; jumentis, & toti terræ, omniq; reptili reptanti super terram.* Et vers. 28. *Et benedixit eis Deus, dixitq; ad eos: crescite & multiplicamini, & replete terram, & subijcite eam, atq; dominamini piscibus maris, ac volatili cæli, & omni bestia reptanti super terram.*

78. Vbi duo tenenda sunt: primum quòd radix Hebræa Radah רָדָה significet dominium, quale est domino in servum, si sit æquum & moderatum.

79. Ex quo colligitur, imperium illud, in omnes creaturas datum, non fuisse absolutum, sed cum obedientiâ erga creatorem iunctum in ipso etiam imperandi actu: verum non servili, sed liberrimâ & sanctissimâ, ex vero perfectioq; amore secundum imaginis DEI naturam & conditionem proveniente.

80. Alterum hîc observandum, est, quòd in Hebræo pluralis sit numerus, nempe eo indicatur, imperium hoc non soli Adamo, sed toti eius posteritati demandari. Et licet nunc per peccatum magna huius domini pars nobis sit adempta: reliquæ tamen, quas adhuc adesse experimur, ostendunt, quàm hæc fuerit excellens prærogativa hominis, quòd ad conspectum eius nutumq; omnia animalia, etiam ferocissimæ beluæ dicto fuerint audientes.

Dominij
partes.

81. Consistebat autem dominium hoc. 1. In præstantiâ naturæ humanæ. 2. In perfectâ notitiâ virium & affectuum in animantibus. 3. In potestate utendi creaturis. 4. In spontaneo animalium obsequio.

82. De hoc quoq; dominio, loquitur Psalmus 8. v. 7.
&

& seqq. Dominari fecisti cum operibus manuum tuarum: omnia posuisti sub pedibus ejus. Pecudes & boves, universa ipsa, & etiam bestias agrestes: volucres caeli & pisces maris, & quicquid transit semitas maris. Item Sap. 9. v. 2. Constituisti hominem, ἵνα δεσπόζη τῶν κτίσεως γενεῶν κτισμάτων ut dominaretur creature, quæ abs te facta est. Et Sap. 10. v. 2. ἔδωκεν αὐτῷ ἰσχύον κρατεῖσθαι πάντων, dedit ei potestatem imperandi omnibus.

83. Postrema pars minùs principalis imaginis **DEI** 3. Vita est vita æterna, juxta illud Sap. 2. v. 23: Deus creavit hominem ἕως ἀφθαρσία (quod D. Lutherus reddidit: ad vitam æternam) ἕως εἰκόνα τῆς ἰδίας αἰδιότητος & ἐποίησεν αὐτόν: & imaginem propriæ eternitatis fecit illum. Ita enim in Græco textu legunt exemplaria correctiora. Atq; hætenus imaginis **DEI** essentia fuit.

84. Sequitur nunc subiectum, quod sunt *Angeli* & *Homines*. Imaginis
Dei sub-
iectum.

85. Non enim solus homo ad imaginem **DEI** factus est, sed etiam Angeli. 1. Quia & ipsi filii **DEI** in sacris literis vocantur. 2. Quia fuerunt creati justi & sancti, pleniq; sapientiâ & perfectionibus illis omnibus, in quibus maxima pars imaginis **DEI** consistit. 3. Quia sunt spirituales substantiæ, illæq; immortales. 4. Quia **CHRISTUS** apertè docet, tunc futuros nos verè beatos, eoq; verè similes **DEO**, cum effecti fuerimus in cælo sicut Angeli **DEI**.

86. Hominem autem ad imaginem **DEI** conditum esse, ex hætenus explicatis & probatis satis liquet. 2. Homi-
nes.

87. Deinde non tantum virum, sed utrumq; sexum ita creatum esse, constat ex verbis Mosis Gen. 1. v. 27. *Sexus u-*
Creavit itaq; Deus hominem ad imaginem suam, ad ima-
ginem Dei creavit illum; masculum & feminam creavit

C

illos.

illos. Vbi expressè docetur, quòd hominem, nempe masculum & foeminam, ad imaginem suam creaverit Iehova.

88. Imò non tantùm ad viros, sed ad fæminas quoque dicit Apostolus Colofs. 3. v. 10: *Induite novum hominem, qui renovatur in agnitionem Dei, secundum imaginem ejus, qui creavit eum.* Item 2. Cor. 3. v. 18. *De omnibus Christianis & convertis ita scribit; Nos in eandem imaginem Dei transformamur, à claritate in claritatem, tanquam à Dei Spiritu.*

Totus homo quoad partes essentielles. 89. Vt autem totus homo quoad sexum, ita etiam totus homo quoad partes essentielles, quæ sunt anima & corpus, ad imaginem DEI est creatus.

90. Fuit igitur imago DEI in toto homine, non in solâ animâ, neq; in solo corpore. 1. Quia totus homo ad imaginem DEI conditus dicitur. 2. Quia totus homo peccavit, & totus punitur propter amissionem imaginis DEI, corruptione in naturâ, & tandem iudicio DEI. 3. Quia totus homo est templum & habitatio DEI, 1. Cor. 6. 4. Qui totus homo est redemptus à Christo, qui non solum eius animam, sed etiam corpus assumpsit, atq; ita in utrisq; imaginem DEI restituit. 5. Quia totus homo sanctificatur à Spiritu Sancto, & regeneratur, totus DEUM celebrat, & totus æternâ gloriâ coronabitur.

Anima imaginis Dei subiectum principale. 91. Animæ quidem ut principatus in homine debetur, ita in eâ quoq; potissimùm lucet imaginis Dei præstantia: negari tamen non potest, aliquam eius integritatis partem ad corpus quoq; pertinuisse, propter arctissimum & admirandum vinculum, quo anima & corpus unita sunt, & inseparabilis agunt, animâ cum corpore, & in illo suas operationes exercente.

92. Hæc

92. Hæc, quæ de subiecto imaginis Dei disputata sunt, ut rectè intelligantur, homo tribus debet considerari modis. 1. In se, & suis partibus. In huius igitur mente, voluntate, corde, appetitu, motibus interioribus, sensibus quoq; exterioribus; & motibus externis totius corporis imago Dei nihil fuit aliud, quàm summa integritas & perfectio, qualem lex requirit: Si quæ hæc ipsa, quoad mutuum respectum inter se, & mutuan, quâ in actionibus concurrunt, ἐνέργειαν spectes, fuit inter has facultates & motus omnes, beneficio huius imaginis, summa consensio congruens cum lege, cordibus hominum insculpta. Atq; hoc modo imaginem Dei ad totum hominem pertinere, minimeq; corpus excludere, quis non videt?

93. Deinde consideratur totus homo, ad reliquas creaturas collatus, additurq; tùm quædam imaginis Dei pars, dominium istud & principatus, qui homini traditur in reliquas creaturas. Atq; hac ratione solus homo, & quidem mas & foemina conditi sunt ad imaginem Dei, & non Angeli, licèt aliàs, ut ex præcedentibus patet, ad hos quoq; imago Dei pertineat, nempe quatenus est iustitia & sanctitas vera.

94. Tandem consideratur homo ratione sexus, atque tum respectu dominii, quod aliquam imaginis Dei partem exprimere asseruimus, Apostolus Paulus 1. Cor. 11. Virum dicit ad imaginem Dei conditum esse, non foeminam, cum illi dominatus in uxorem datus sit: etiam si aliàs Moses in Genesi doceat, etiam foeminam ad imaginem Dei conditam esse, nempe respectu duorum priorum graduum, qui præcipui sunt.

95. Ex quibus luce meridianâ clarius est, imaginem DEI non externum, sed internum fuisse ornatum, pri-

mo homini concreatum & connaturalem, ad integritatem illius primævam omnino pertinentem, quemq; sine miserabili & horrendâ illius integritatis corruptione & destructione auferri non potuisse.

Imago Dei 96. Nihilominus tamen, prohi dolor! imago & ornatus ille per peccatum amissus est; quæ amissio vel abolitio, licet ipsam hominis substantiam non sustulerit; integritatem tamen & excellentiam naturæ corruptione planè horribili depravavit.

Amissa potis reparari in hac vitâ duplici medio. 97. Quæ verò amissa per gratiam DEI reparari potest, ut in hac quidem vitâ in fidelibus quotidie reparatur.

98. Quæ renovatio & reparatio per duplex fit medium. 1. Per baptismum. 2. Per diligentem verbi ascultationem, pietatisq; studium & exercitationem.

1. Per baptismum. 99. De priore loquitur CHRISTUS Ioh. 3. v. 5. *Nisi quis renatus fuerit per aquam & spiritum, non potest ingredi in regnum cælorum.* Et Paulus ad Tit. 3. v. 5. *Deus secundum misericordiam suam salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sancti.*

2. Per verbum auditum. 100. De altero loquitur iterum Apostolus 2. Cor. 3. v. 18: *Nos omnes revelatâ facie gloriam Domini, tanquam in speculo intuentes, in eandem imaginem transformamur à claritate in claritatem, tanquam à Domini Spiritu.* Eph. 4. v. 22. *Deponite, secundum pristinam conversationem, veterem hominem, qui corrumpitur secundum desideria erroris. Renovamini autem Spiritu mentis vestræ, & induite novum hominem, qui secundum Deum creatus est in iustitiâ & sanctitate verâ.* Coloss. 3. v. 9: *Nolite mentiri invicem, exuentes veterem hominem cum operibus suis, & induentes novum, qui renovatur in agnitionem secundum imaginem ejus, qui creavit eum.* Et mox: *Induite ergo sic ut*

ut electi Dei, sancti, & dilecti, viscera misericordiae, benignitatem, humilitatē, mansuetudinem, longanimitatē, &c.

101. In vitā autem aeternā pristinae dignitati pleneque restituemur, quum in gloria CHRISTO reparatori nostro conformabimur.

102. Tandem errores hinc fugiendi sunt. 1. Origenianorum opiniones, quorum alii dixerunt, corpus, quod Filius DEI assumpturus erat ex virgine, ipsam esse imaginem DEI, ad quam homo conditus: alii sensum, alii virtutem, alii baptismum, alii dominium in omnes creaturas: *Epiph. Epist. ad Job. Episcop. Hieros.*

103. Deinde ipsius Epiphanius sententia, qui statuit, quid vel quā in re imago posita sit, incompertum esse, & incomprehensibile, soli autem DEO notum. *Ibid. & haeres. 70.*

104. Tertio Anthropomorphitarum delirium, quo imaginem DEI corporis humani lineamentis expressam nugabantur. Quos ex *Job. 4. v. 24. Luc. 24. v. 39.* & naturā DEI, invisibilis & spiritualis, nullis *παλιμαρι*, aut *ἁλιώσα* obnoxii, refellunt *Augustinus de haeres. c. 75. Socrat. 6. Hist. Eccles. c. 7. & alij.*

105. Quarto reiicimus illorum opinionem, qui per imaginem intelligebant filium DEI, atque propterea, hominem imaginem DEI esse, negabant: sed ad imaginem DEI tantum factum esse adserbant. Quandoquidem illos manifestè refellit, quod additur, *Nostram*: deinde Apostolus Paulus, qui *1. ad Cor. 11.* inquit: *Vir est imago & gloria Dei.*

106. Quinto damnamus & illos, qui per imaginem filium & per similitudinem Spiritum Sanctum intelligebant.

107. Sexto reiicimus & illos, qui imaginem DEI,

de qua hęc loquimur, vel in ipsã animi essentiã, vel in eius potentiis collocant. Imago enim Dei perdita est, animi autem essentia, vel eius facultates amissæ non sunt. Concedimus quidem libenter, varios respectus concinnè excogitari posse, quibus homo similitudinem quandam cum Deo habet, eosq; tolerari posse: verùm id nihil ad rem. Quandoquidem id potissimùm hoc loco investigandum fuit, quid Scripturã sacra de illã Dei in homine imagine doceat, & in quo Spiritus Sanctus propriam huius imaginis notionem constituat.

7. 108. Septimò improbamus Scholasticorum & Pontificiorum temeritatem, qui imaginem Dei accessorium quoddam, & externum tantùm ornamentum fuisse tradiderunt, quod sine virium humanarum corruptione auferi potuerit.

8. 109. Vltimò recentium Manichæorum sive Flacianorum inscitiam, qui statuunt, imaginem Dei in primis parentibus fuisse ipsam hominis naturam & essentiam, quã perditã, peccatum originis successerit, quod nihil etiam sit aliud, quàm natura & essentia hominis.

Atq; hætenus de Imagine DEI.

F I N I S.

99 A 6935

ULB Halle

005 360 463

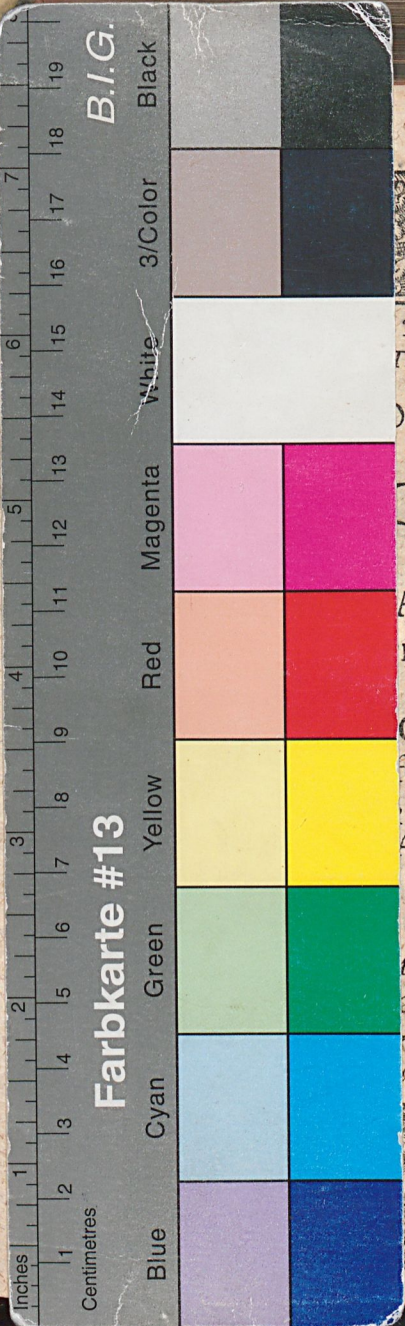
3

TA → OC

7

TITIONUM
Theologicarum,
utatio VII.
DE
GINE DEI
HOMINE.

Academia VVitteber-
nsi proposita;
PRÆSIDE
BOBO MARTINI
fessore publico:

RESPONDENTE
ANNNE CALLE-
IO ULYSSÆO.

IGDÆBURGI,
at Ioachimus Boëlius.
mentis Bergeri Bibliopola
teberg: Anno 1611.

